

Агрооблік в умовах війни: що необхідно знати бухгалтерам

Спікер **Олена Озерова**
експерт з обліку та оподаткування

ПРО ЩО ПОГОВОРИМО

Добровільна передача/мобілізація/відчуження авто у аграрія

Втрата посівів через війну, як форс-мажор

Знищена СГ-продукція на власному складі та складі зберігача

Доступні кредити за програмою «5—7—9%» для аграріїв та частка СГ-товаровиробництва

Експорт сільгосппродукції

Більше інформації на сторінках **«Головбух: Агро»** за посиланням: <https://agro.expertus.com.ua/>

Тільки для вас працює гаряча лінія: **0 800 21 11 32**

Автомобіль

**мобілізували/відчужили/добровільно передали
на потреби армії: як облікувати та оподаткувати**

Форми відчуження майна

1

Добровільна
безоплатна
передача

2

Мобілізація
(тільки ТЗ)

3

Примусове
відчуження у
держвласність

ПІДСТАВА

Лист-
клопотання/
договір
дарування

Частковий наряд
від терцентру
комплектування та
соцпідтримки
(ТЦК)

Рішення
військового
командування за
Законом № 389

Головнокомандувач ЗСУ, Командувач об'єднаних сил ЗСУ, командувачі видів та окремих родів військ (сил) ЗСУ, командувачі (начальники) органів військового управління, командири з'єднань, військових частин ЗСУ та інших утворених відповідно до законів України військових формувань

ДО УВАГИ!

1. Вилучення – тільки майно держпідприємств без грошової компенсації (п. 2 ч.1 ст. 1 Закону № 4765). **Для СГ-виробників не застосовують**

2. Примусове відчуження – з грошовою компенсацією: попередньою чи наступною

3. Мобілізація ТЗ – передача авто у технічно справному стані, з реєстраційними документами, комплектація шанцевим інструментом, запчастинами, заправним інвентарем. Повернення ТЗ після демобілізації

4. Примусове відчуження рухомого майна для ОПК
щодо якого є ризик окупації за рішенням РНБО (зміни чинні з 29.09.2022)

Добровільна безоплатна передача

Документування

Наказ керівника → Акт приймання-передачі з обов'язковими реквізитами первинних документів → закрити інвентарну картку обліку

Бухоблік

1. Д-т 377 – К-т 10
Д-т 977 «Інші витрати звичайної діяльності» – К-т 377 (на залишкову вартість)
2. Д-т 131 – К-т 10 (на суму накопиченої амортизації)

Добровільна безоплатна передача майна

ПДВ

Не є постачанням товарів та послуг випадки у разі передачі/надання особливим отримувачам (ЗСУ, Нацгвардія, СБУ тощо). Компенсувальні ПДВ-зобов'язання за п. 198.5 ПК не нараховуйте (п. 32-1 підрозд.2 розд. XX ПК, ЗІР, категорія 101.15).

ДО УВАГИ!

Безоплатна передача товарів, відчуження, вилучення в тому числі підакцизних товарів без попереднього або наступного відшкодування протягом дії воєнного стану на користь особливих отримувачів **не є реалізацією з метою**

оподаткування (п. 69.5 підрозд. 10 розд. XX ПК, ЗІР, категорія 101.04).

Добровільна безоплатна передача майна

Податок на прибуток

Збільшувальні податкові різниці за пп. 140.5.9 ПК у разі передачі особливим отримувачам-неприбутківцям спецзасобів індивідуального захисту, техзасобів спостереження, лікарських засобів та медичних виробів, засобів особистої гігієни, предметів речового забезпечення, продуктів харчування та інших товарів, робіт, послуг згідно постанови КМУ не застосовуйте (п. 69.6 підрозд. 10, розд. XX ПК).

АЛЕ! Вартість безоплатно переданих ТЗ збільшить фінрезультат до оподаткування за пп. 140.5.9 ПК, адже ТЗ відсутні у переліку пільгових активів та у Постанові КМУ № 758

ДО УВАГИ!

У разі безоплатної передачі ТЗ на користь особливих отримувачів **податкові різниці за пп. 138.1 та 138.2 ПК не діють**, оскільки операція не є реалізацією.

Мобілізація ТЗ

Мобілізація. Наказ керівника → Акт приймання-передачі (Додаток 4 до Порядку № 1921) → помітка про мобілізацію у інвентарні картці. За **бажанням** власника – оцінка ТЗ (звіт про оцінку)

Документування

Демобілізація з компенсацією. Заява до ТЦК → Акт про повернення (додаток 6 до Порядку № 1921) → помітка про демобілізацію у інвентарній картці. **Обов'язково** звіт про оцінку майна відрецензований!

Подача усіх документів до ТЦК → отримання Висновку про компенсацію (додаток 8 до Порядку № 1921)

Знищення з компенсацією. Документи від ЗСУ про знищення та звіт про оцінку майна відрецензований → списати з балансу ТЗ та закрити інвентарну картку *(лист Міноборони від 29.01.2015 № 322/2/675)*

Мобілізація ТЗ

Мобілізація ТЗ. Продовжуйте обліковувати на балансі мобілізовані авто. Записи на аналітичних рахунках (Д-т 105/Мобілізовані – К-т 105 на первісну вартість, Д-т 131 – К-т 131/Мобілізовані на суму накопиченої амортизації) та помітка у інвентарній картці.

Демобілізація ТЗ. Зворотні бухоблікові записи

Амортизація. Продовжуйте нараховувати (Д-т 977 – К-т 131/Мобілізовані)

Компенсація шкоди. Проведіть як розрахунки за доходами від відшкодування збитків (Д-т 377 – К-т 715)

Списання знищених ТЗ. Покажіть як ліквідацію ОЗ (Д-т 131/Мобілізовані – К-т 105/Мобілізовані на суму накопиченої амортизації, Д-т 976 – К-т 105/Мобілізовані на залишкову вартість).

Бухоблік

Мобілізація ТЗ

Мобілізація ТЗ без компенсації. ПДВ не нараховуйте, передача без відшкодування не є реалізацією (п. 69.5 підрозд. 10 розд. ХХ ПК).

Мобілізація ТЗ з компенсацією. Суми відшкодування шкоди не включають до договірної вартості та ПДВ не оподатковують (п. 188.1 ПК).

Списання знищеного ТЗ. ПДВ-зобов'язання не нараховуйте, адже за п. 189.9 ПК знищення ОЗ відбулось через дію форс-мажору. Додатково спрацьовує звільнення за знищеними активами під час воєнного стану за п. 32-1 підрозд. 2 розд. ХХ ПК.

ПДВ

Мобілізація ТЗ

Мобілізація/демобілізація ТЗ. Продовжуйте застосовувати амортизаційні різниці за пп. 138.1 та 138.2 ПК:

«+» бухфінрезультат на амортизацію за даними бухобліку;

«-» бухфінрезультат на амортизацію за даними ПК

Списання знищеного ТЗ. Застосуйте ліквідаційно-продажні податкові різниці за пп. 138.1, 138.2 ПК:

«+» бухфінрезультат на ЗВ за даними бухобліку;

«-» бухфінрезультат за ЗВ за даними ПК

**Податок на
прибуток**

Примусове відчуження у держвласність

Примусове відчуження майна. Акт про примусове відчуження або вилучення майна (єдиний зразок з Постанови КМУ від 31.10.2012 № 998) + Висновок про вартість майна на дату оцінки → на дату підписання акту закрити інвентарну картку обліку.

Документування

Попередня компенсація. До дати підписання акту

Наступна компенсація. Після скасування воєнного стану протягом 5 наступних бюджетних років.

Щоб отримати компенсацію: Звернутись до ТЦК із заявою+актом + висновком про вартість

ДО УВАГИ!

Документи про примусове відчуження майна оформлюють військові

Примусове відчуження у держвласність

Примусове відчуження майна. Тотожне операції ліквідації ОЗ. Д-т 976 – К-т 10 (на залишкову вартість), Д-т 131 – К-т 10 (на суму накопиченої амортизації)

Бухоблік

Попередня компенсація. Тотожне операції продажу ОЗ на умовах попередньої оплати.

Наступна компенсація. Тотожне операції відшкодування раніше списаних активів (Д-т 377 – К-т 716)

ДО УВАГИ!

Альтернативний підхід! Показати відчуження з попередньою/наступною компенсацією, як продаж ОЗ, оскільки аграрій отримає грошовому компенсацію за актив

Примусове відчуження у держвласність

ПДВ

Примусове відчуження. Не є постачанням товарів та послуг випадки, коли товари та послуги передаються/надаються особливим отримувачам (ЗСУ, Нацгвардія, СБУ тощо). Не нараховуйте компенсувальні ПДВ-зобов'язання згідно п. 198.5 ПК (п. 32-1 підрозд.2 розд. ХХ ПК).

Попередня/наступна компенсація. Оподаткуйте ПДВ тотожно продажу.

**Податок
на
прибуток**

Застосуйте ліквідаційно-продажні різниці за вимогами пп. 138.1., 138.2 ПК

ЯК ПОКАЗАТИ У ФОРМІ № 20-ОПП

Мобілізація	Добровільна безоплатна передача	Примусове відчуження
<p>Графа 9 – стан 3 «тимчасово не експлуатується»</p> <p>Графа 2 – код 3 «зміна відомостей про об'єкт оподаткування»</p>	<p>Графа 9 – стан 6 «об'єкт відчужений/повернутий власнику»</p> <p>Графа 2 – код 6 «закриття об'єкта оподаткування»</p>	

Посіви втратили через форс-мажор: як облікувати та списати без податкових наслідків

Створіть комісію та проведіть огляд посівів

- не менше 3 осіб (працівники СГ-підприємства, представники ОТГ (за згоди), страховика, ДСНС)
- **Акт обстеження посівів** + акт пожежі від ДСНС, фото/відео з ділянок, розрахунок витрат на повторювані та неповторювані посіви)

Проінвентаризуйте посіви

Вимога п. 7 р. I Положення про інвентаризацію № 879

Обов'язково, щоб відстояти податкові витрати (лист ДПС від 05.05.2022 № 3781/7/99-00-04-01-03-07, ЗІР, категорія 101.15)

Задokumentуйте списання посівів

Висновки та рекомендації комісії викласти у **Акті списання посівів**

Форма акту – довільна. Радимо скласти **єдиний Акт обстеження та списання посівів** з обов'язковими реквізитами первинних документів

ДО УВАГИ!

Крок 1.

Крок 2.

Крок 3.

Крок 4.

Спишіть посіви в бухобліку

- Д-т 947 «Недостачі і втрати від псування цінностей» - К-т 23 (вид знищених посівів) – списали повторювані витрати/знищені остаточно
- Д-т 23 (вид нових посівів) – К-т 23 (вид знищених посівів) – списали неповторювані витрати

ДО УВАГИ!

Пункт 87 МСБО 1 «Представлення фінансової звітності»: всі відповідні статті доходу чи витрат, пов'язані з надзвичайними подіями, не повинні подаватися окремо у фінансовій звітності, тому їх показують за тими рахунками обліку, з якими пов'язані ці витрати

Крок 5.

Оподаткуйте списання посівів

Податок на прибуток. Зменшать фінрезультат за правилами бухобліку. Податкових різниць немає.

ПДВ. ПДВ-зобов'язання, в т.ч. компенсувальні не нараховуйте на підставі п. 32-1 підрозд. 2 розд. ХХ ПК.

Сільгосппродукцію знищили на складі та у зберігача: як облікувати та оподаткувати втрати

Списання СГ-продукції, яка знищена на складі агровиробника

Проведіть інвентаризацію СГ-продукції на складі.

Крок 1.

Складіть інвентаризаційний опис ТМЦ (ф. Інв. 4-с.г); звіряльну відомість результатів інвентаризації ТМЦ та інших цінностей (ф. № Інв.-18 с.г); протокол інвентаризаційної комісії.

Складіть первинні документи зі списання

Крок 2.

Акт списання довільної форми + накладна (якщо продукцію можна використати у госпдіяльності, як корм для тварин/добриво).

Облікуйте списання СГ-продукції зі складу

Крок 3.

Збільште інші операційні витрати: Д-т 947 – К-т 27
Обліковуйте позабалансом (Д-т 072) до дати передачі спецпідприємствам для зберігання/утилізації/знищення

Оподаткуйте списання СГ-продукції зі складу

Податок на прибуток. Зменшення фінрезультату за правилами бухобліку. Податкових різниць немає.

ПДВ. ПДВ-зобов'язання, в т.ч. компенсувальні не нараховуйте на підставі п. 32-1 підрозд. 2 розд. ХХ ПК, якщо **СГП знищена через обставини непереборної сили під час воєнного стану (ліпше підтвердити не листом ТПП, а сертифікатом)**

Якщо СГП зіпсована через **неможливість реалізації:**

- Аграрій на окупованій території/зоні бойових дій – компенсувальні ПДВ-зобов'язання не нараховуйте
- Аграрій на мирній території - компенсувальні ПДВ-зобов'язання не нараховуйте якщо підтвердите форс-мажор. Інакше – нарахуйте ПДВ-зобов'язання з вартості товарів, робіт, послуг придбаних з ПДВ і використаних для виробництва СГП (Д-т 949 – К-т 641)

Крок 4.

Списання СГ-продукції, яка знищена у зберігача (на елеваторі)

Отримайте підтвердуючі знищення документи від зберігача

Копія звіряльної відомості з результатами інвентаризації (п. 20 р. II Положення про інвентаризацію) + копії документів від ДСНС, Нацполіції

Альтернативний варіант – проведіть власну інвентаризацію та складіть Інвентаризаційний опис ТМЦ, прийнятих (зданих) на відповідальне зберігання+ документи про знищення.

Облікуйте списання СГ-продукції та відшкодування втрат

Покажіть витрати аналогічно до списання СГ-продукції зі складу

Якщо договір передбачає відшкодування, як штрафної санкції:

- Нарахування відшкодування: Д-т 377 – К-т 715
- Отримання компенсації: Д-т 311 – К-т 375

Крок 1.

Крок 2.

Крок 3.

Оподаткуйте списання СГ-продукції

Податок на прибуток. Покажіть за правилами бухобліку. Податкові різниці відсутні.

ПДВ. Списання СГ-продукції оподаткуйте аналогічно до операції списання СГП зі складу

Отримане **відшкодування** – вивчіть умови договору зберігання:

- як відшкодування збитків, штрафні санкції – ПДВ не нараховуйте (п. 188.1 ПК)
- як компенсація вартості втрачених товарів – ПДВ нараховуйте як у разі звичайного постачання товарів

ДО УВАГИ!

Сума відшкодування збитків/компенсації вартості втраченої сільгосппродукції, що обліковуєте за К-т 715, отримана від зберігача, **збільшить загальну суму доходу, а отже, зменшить частку СГ-товаровиробництва**

Доступні кредити за програмою «5—7—9%» для аграріїв: облік та вплив на частку СГ-товаровиробництва

Особливості бухобліку доступних СГ-кредитів

Правило 1. Основну суму кредиту обліковуйте на субрахунку 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті». Погашайте борг власними коштами. **Не дисконтуйте.**

Правило 2. Відсотки сплачує банк Фонд підприємництва без зарахування коштів на рахунок СГ-підприємства. Банк інформує про зарахування відсотків **випискою**. В бухобліку обов'язково (!) покажіть нарахування відсотків: Д-т 951 «Відсотки за кредит» – К-т 684.

Правило 3. Фінансування від Фонду підприємництва надходить із затримкою, тому введіть аналітичні рахунки – **684/Банк та 684/Фонд**

Особливості бухгалтеру доступних СГ-кредитів

Правило 4. Кошти держпідтримки обліковують на субрахунку 482 «Кошти з бюджету та державних цільових фондів». Цільові кошти визнають доходом, коли дотримані умов п. 16 НП(С)БО 15 «Дохід», тобто на дату підтвердження банком факту отримання коштів від Фонду.

ДО УВАГИ!

Витрати на нарахування відсотків та дохід від використання цільових коштів можуть належати до різних звітних періодів!

Правило 5. Дохід від цільового використання коштів проведіть на субрахунку 718 «Дохід від безоплатно отриманих оборотних активів»

ЩО З РОЗРАХУНКОМ ЧАСТКИ ДОХОДІВ ВІД СГ-ТОВАРОВИРОБНИЦТВА

Як показати у Розрахунку частки № 772

Рядок 2 «Загальна сума доходу сільгоспвиробника» (Д-т 718 – К-т 791) – збільшити загальну суму доходу від усіх видів діяльності

Рядок 3.1 «Сума одержаних з державного бюджету коштів фінансової підтримки» - зменшити загальну суму доходів (Д-т 482-К-т 718)

АЛЕ!

За роз'ясненнями до р. 3.1: дозволено включати лише бюджетні дотації за ст. 16-1 ЗУ «Про держпідтримку СГ».

Експорт сільгосппродукції: валютні обмеження, документування, дозволи, облік та оподаткування

Ліцензування/квотування експорту СГ-продукції

Заборонений експорт (нульова квота) – гречка та сіль, придатна до споживання людьми (додаток 1 до Постанови № 1424)

Ліцензування – окремі види СГ-продукції та міндобрив (додаток 5 до Постанови № 1424)

Решта видів СГП – без обмежень

Ліцензування згідно Тимчасового порядку № 393-22

Валютні обмеження експорту СГ-продукції

1. Обов'язковий продаж експортної виручки відсутній.
2. **Граничний строк розрахунків** за експорт з наступною оплатою:
  - 365 к. дн – для операцій до 05.04.2022
  - 180 к. дн – для операцій з 05.04.2022
3. Граничні строки не поширюються на операції у незначному розмірі – еквіваленті **до 400 000 грн.**
4. Під час воєнного стану **не скасована відповідальність** за порушення граничних строків розрахунків. Пеню у розмірі 0,3% суми неотриманих коштів ДПС нарахує (ЗІР, категорія 112.05)
5. З **06.09.2022 заборонений взаємозалік** у сфері ЗЕД. Таку операцію банк не зніме з валютного нагляду за граничними строками розрахунку.

Документування експорту СГ-продукції

**П
Е
Р
В
И
Н
К
А**

- Інвойс/рахунок-фактура за умов оплати покупцем-нерезидентом
- Накладною на відпуск СГ-продукції;
- Товаро-транспортні документи: автомобільна CMR, авіанакладна Air Waybill, коносамент Bill of Lading, залізнична накладна Rail Waybill;
- акт приймання-передачі СГ-продукції

ДО УВАГИ!

Митна декларація (МД) – не первинний документ! МД не містить обов'язкових реквізитів первинки, не підтверджує зміну у складі активів та пасивів, а підтверджує перетин СГ-продукцією кордону та нарахування митних платежів

УВАГА! Податківці визнають МД первинним документом

КОЛИ ВИЗНАВАТИ ДОХІД ВІД ЕКСПОРТУ СГ-ПРОДУКЦІЇ

Дохід від реалізації збільшуйте, коли **ОДНОЧАСНО** виконані умови:

- покупець передані всі ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію;
- підприємство не здійснює надалі управління і контроль за реалізованою продукцією;
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції збільшаться економічні вигоди підприємства, а витрати, пов'язані із цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

ДО УВАГИ!

Правила ІНКОТЕРМС не регулюють момент переходу права власності. Вони встановлюють **момент переходу ризиків та розподіл обов'язків сторін договору.**

Момент переходу права власності визначає ЗЕД-договір або право країни-продавця (дата передачі перевізнику або покупцеві)

Дата визнання в бухобліку доходу не прив'язана до дати МД!

ОПОДАТКУВАННЯ ЕКСПОРТУ СГ-ПРОДУКЦІЇ

Податок на прибуток. Високодоходні прибутківці зважають на різницю за пп. 140.5.5-1 ПК: **збільшують** бухфінрезультат на суму 30% вартості товарів (крім операцій, визнаних контрольованими відповідно до статті 39 ПК), реалізованих на користь:

- нерезидентів зареєстрованих у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого КМУ відповідно до підпункту 39.2.1.2 ПК;
- нерезидентів, організаційно-правова форма яких включена до переліку затвердженого КМУ відповідно до підпункту «г» підпункту 39.2.1.1 ПК, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок)

ПДВ. Експорт оподатковують за ставкою **0%** (п. 185.1, 195.1.1 ПК). ПДВ-зобов'язання нарахуйте на дату МД. На дату виникнення податкового зобов'язання платник ПДВ-експортер складає податкову накладну з урахуванням офіційного курсу гривні до іноземних валют, який встановлено НБУ у попередній робочий день (ЗІР, категорія 101.09).

Слава
Україні!

Слава
Україні!

Слава
Україні!

Дякую за увагу!!!

